

Aýasofýa söwdasy

Category: Kitapcy, Publisistika
написано kitapcy | 23 январа, 2025
Aýasofýa söwdasy AÝASOFÝA SÖWDASY

Söýgüli okyjylarym, ençeme günden bári Aýasofýanyň üstünde jedellesýäris. Bu buthanany gurduran Wizantiýanyň imperatory we Fatih Soltan Mämmet diri bolan bolsalary, häzirki bolýan zatlara haýran galmakdan ýaňa agyzlary uçuklardy.

Wizantiýaly hökümdar «Jan dostum, biz bir ajaýyp ybadathana gurdurdyk, emma gel-gel XXI asyrda nämeler bolup ýöraý?» diýip, hopugardy.

Mämmet soltan bolsa haýran galyp: «Balalarym, men bu buthanany metjide öwremde, haçanam bolsa bir gün, ýüzlerçe ýyl geçensoň syýasata şeýlekin perde tutuljagyny nädip bilerdim?» diýip sorardy...

Soňam şeý diýerdi:

“Şindi sizde Döwlet soweti (Danıştay) diýilýän ýokary sud organy bar eken. Biziň zamanymyzda bu işe kazylar serederdi. Men Döwlet sowetine minnetdarlygymy bildirýärim. Olar meniň patşalyk hukugymy gorapdyr. Osmanly hukugyna hemişe eýe çykmalaryny, mundan beýlägem şular ýaly kararlary kabul etmegini dileýärim!..”

Hawa, gözümüz aýdyň!..

Atatürküň gol çeken kararnamasy ýok hasaplandy, ybarata oňdenem açyk bolan Aýasofýa muzeýiniň iş režimi indi üýtgedi, metjide öwrüldi.

Nämäniň hatyrasyna?..

Dünýewi respublikan hukugynyň güýçsüz hasap edilip, ýerine osmanly düzgünleriniň we hak-hukuklarynyň janlandyrylmagynyň

hatyrasyna...

Şindi garşymyzda Aýasofýa perdesine duwlanýanlar bu ybadathananyň belli bölümlerinde öňdenem Gurhan okalyp gelinýändigini, namaz okalýandygyny bilenokmydylar?

Elbetde bilýärler, özem hemmämizden gowy bilýärler.

Ýeri onda näme üçin olar bu işiň täjirligine girişdiler?

Bilmez ýaly zat ýok, din täjirliginiň hatyrasyna!

Öňümizdäki 24-nji iýulda ilkinji köpçülikleýin jumga namazyny Aýasofýada okajaklarmyş.

Ýer ýokdugy üçin içerik diňe müň adam alynjakmyş.

Emma edilen we ediljek çakylyklardan soň metjidiň töweregine we Soltanahmet meýdanyna on müňlerçe kişi toplanyljak.

Namaz metjitde we töweregindäki meýdanlarda okaljak.

Namaz kyldyrmagy (ymamlygy) Rejep beýe (Erdogan -t.b.) teklipe edipdirler. Emma ol «Edilem beýtmäň» diýip, yrza bolmandyr.

Käşgä kyldyran bolsa...

Käşgä Din işler ministrliginiň taýýarlan hutbasyny-da özi okan bolsady.

Dünýä lideriniň bu hereketleri hem gelişerdi, hemem meň pikirimçe bütün dünýä jemgyýetçiligine ýiti täsir ederdi!

Şindi häkimiýetiň agalyk sürýän käbir häkimlikleri we jemgyýetçilik guramalary gyzgalaňly taýýarlyk görýärler.

24-nji iýulda Aýasofýa namazy üçin turnir gurnamak!

Çorum häkimligi şolardan biri... Binadan asylan ullakan şygarda şeýle jümleler ýazylypdyr:

“Buşluk! Zynjyrlar üzüldi, Aýasofya ybadata açyldy.”

Puluna dözenler turnirlere gatnaşar, dabaralara tomaşa eder, namazyny okabam gaýdar.

Emma bugünlerde çynlakaý bir mesele orta çykdy...

Aýasofyanyň täze ymamlary we täze müezzinleri (azançylary) kim bolarka!

Tarykatlaryň we dini jemagatlaryň arasynda bu boýunça dawalar-düşünişmezlikler çykypdyr. Her kim ol ýere öz adamlarynyň goýulmagyny isleýärmiş.

Bähbitlisi bolsun, başga näme diýeýin!

Söýgüli okyjylarym, şindi Aýasofýa boýunça aklyma käbir sowallar gelyär.

Aýasofýa ýerli we daşary ýurtly turistler tarapyndan Türkiýäniň iň köp gelim-gidimli muzeýlerinden biridi.

Edil ýöne pul çykarýan stanogy ýalydy!..

Altyn guzlaýan towugy diýsegem öte geçmesek gerek!..

Gapyň agzynda mundan soňam petek berlermikä?

Muzeý hiç diýeli, ýylda gelyän millionlarça adam metjide-de pul töläp girmelimikä?

Peteksiz girip bolýan bolsa, biziň söwdagär pulgözlerimiziň bular ýaly ummasyz girdejiniň ýitgisine göz ýumjakdyklaryna hiç ynanamok.

Üstesine bu boýunça näme edipdirler, bilýäňizmi? Petek işini torpedaly daşary ýurt firmalarynyň birine ynanyptyrlar. Firma her petekden öz paýyny alýarmyş.

Şuňa herkesiň gowy göz ýetirmegi gerek...

Ybadata öňem uzak ýyllardan bäri açyk bolan Aýasofýa şindi aslynda ybadata däl-de, «Syýasata» açylýar.

Ilkinji köpçülikleýin namazyň 24-nji iýul güni Lozan şertnamasynyň baglaşylan ýylyna gabatlap okaljak bolunmagynyň sebäbi-de şundan. Ýagny, bize özygtyýarlylygymyzy, garaşsyzlygymyzy we özbaşdaklygymyzy kepillendiren Lozan şertnamasynyň abraýyna kölege salmak!..

Walla, mekirligiň, çemeçilligiň we saýlawda ses sanyny artdyrma gaýgysynyň bular ýaly usulyna isleseň-islemeseň haýranyň hekgerýär.

Emin ÇÖLAŞAN.

16.07.2020 ý. «SÖZCÜ» gazetini.

Terjime eden: Guwanç MÄMİLİYEW,

Stambul uniwersitetiniň talyby. Publisistika